

იქნებოდა შესაძლებელი თუ წყალსადენი ქსელი მწყობრში იქნებოდა. ხელშეკრულების თანახმად, სავალი ნაწილის ბეტონის საფარით მონყობის სამუშაოების ხარჯთაღრიცხვაში წყალსადენის ქსელის მონყობა არ იყო გათვალისწინებული. სარჩელით მოთხოვნილი ხარჯები არ წარმოადგენს ნარდობის სამართლებრივი ურთიერთობიდან გამომდინარე გადახარჯვის ანაზღაურების მოთხოვნას. კერძოდ, გადახარჯვას შეიძლება ადგილი ჰქონოდა მხოლოდ მაშინ, როდესაც მხარეთა შორის შეთანხმებული იქნებოდა მიახლოებითი ან მყარი ხარჯთაღრიცხვა, რა დროსაც მიახლოებითი ხარჯთაღრიცხვის მნიშვნელოვანი გადაჭარბებისას გადახარჯვის ანაზღაურების სამართლებრივი საფუძველი სკ-ის 631-ე, ხოლო მყარი ხარჯთაღრიცხვის მნიშვნელოვანი გადაჭარბებისას - სკ-ის 398-ე მუხლია. მოცემულ შემთხვევაში მხარეთა შორის საერთოდ არ იყო შეთანხმებული წყალსადენის ქსელის მონყობის სამუშაოები ერთ-ერთ კონკრეტულ ქუჩაზე და შესაბამისი ხარჯთაღრიცხვაც განსაზღვრული არ ჰქონდათ. აქედან გამომდინარე, ლოგიკურად გამორიცხულია მოცემული შემთხვევის შეფასება ნარდობის ხელშეკრულებიდან გამომდინარე მყარი ან მიახლოებითი ხარჯთაღრიცხვის მნიშვნელოვან გადაჭარბებად.⁶

საკასაციო სასამართლო მიიჩნევს, რომ კასატორმა წარმოდგენილი საკასაციო საჩივრით ვერ წარმოადგინა იმ გარემოების საწინააღმდეგოდ დასაბუთებული და დასაშვები საკასაციო პრეტენზია, რომ მართალია, მოპასუხეს სადავო წყალსადენის ქსელის მონყობის მიზნით, რაიმე სახის სახელშეკრულებო ურთიერთობა კრედიტორ შპს-სთან არ ჰქონია, მაგრამ აღნიშნული სამუშაოები მითითებულმა იურიდიულმა პირმა შეასრულა მოსარჩელის მოთხოვნის საფუძველზე. აღნიშნული შესრულება კი ქუთაისის მერის მოვალეობის შემსრულებლის მიერ აღიარებული და დადასტურებულია, რის თაობაზეც მან მიმართა კიდევც ინფრასტრუქტურის სამინისტროს.

⁶ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2013 წლის 30 დეკემბრის გადაწყვეტილება N ას-888-834-2012.

აღნიშნულიდან გამომდინარე, საკასაციო სასამართლო მიიჩნევს, რომ მოპასუხეს სადავო აუცილებელი ხარჯის ანაზღაურება მართებულად დაეკისრა, რაც გასაზიარებელია.

მარიამ ბეჟიტაშვილი

► 1.10 - 11/2020

უზრუნველყოფი საკუთრების შეთანხმება¹

1. ვალდებულების უზრუნველსაყოფად ნივთის საკუთრებაში გადაცემა არ შეიძლება განიმარტოს სხვა შესრულების მიღებით ვალდებულების შეწყვეტად, სკ-ის 428-ე მუხლის მიხედვით.

2. ვალდებულების უზრუნველსაყოფად ნივთის საკუთრებაში გადაცემა თვალთმაქცური გარიგებაა სკ-ის 56-ე მუხლის გაგებით. თუ ის აკმაყოფილებს სკ-ის 311¹ მუხლით დადგენილ მოთხოვნებს, გამოიყენება იპოთეკის მომწესრიგებელი ნორმები.

(ავტორის სახელმძღვანელო წინადადებები)

უზენაესი სასამართლოს 2019 წლის 1 მაისის გადაწყვეტილება № ას-1484-1404-2017

სკ-ის 56, 477, 311¹-ე მუხლები

I. ფაქტობრივი გარემოებები

პირველმა ვაჭარმა მეორე ვაჭარი საქმიანი ურთიერთობების საწარმოებლად მესამე პირთან დააკავშირა, რომელმაც ამ უკანასკნელს

¹ ანალიზის მიზნებისთვის მხედველობაშია მიღებული გადაწყვეტილებაში აღწერილი ყველა ფაქტობრივი გარემოება. დავის საგანს მხოლოდ მოჩვენებით დადებული გარიგების ბათილობა და ნივთის ვინდიკაცია წარმოადგენდა, ამდენად, სასამართლო სამართლებრივ შეფასებას ვერ მისცემდა ისეთ ფაქტებს, რომლებსაც მხარეები არ აყრდნობდნენ საკუთარ პოზიციას. ანალიზის ფარგლებში ამ საკითხებზე მსჯელობა არ მოიაზრება სასამართლოს კრიტიკად, რადგან მას ამის უფლებას შეეზიარებოდა პრინციპი (სსკ-ის მე-4 მუხლი) არ აძლევს.

ნასყიდობის შეპირებული თანხა არ გადაუხადა. პირველმა ვაჭარმა აღიარა მეორე ვაჭრის ქონებრივი დანაკლისის ნაწილობრივ დაფარვის ვალდებულება, რადგან ამ უკანასკნელს ზიანი სწორედ მისი რჩევით დაკავშირებულმა პირმა მიაყენა. პირველი ვაჭრის ოჯახის წევრმა მეორე ვაჭარს აღიარებული ვალდებულების უზრუნველსაყოფად საკუთრებაში ბინა გადასცა. უძრავი ნივთის მესაკუთრემ სარჩელი აღძრა მეორე ვაჭრის წინააღმდეგ ნასყიდობის ხელშეკრულების ბათილობისა და ბინის დაბრუნების მოთხოვნით.

II. სასამართლოს მსჯელობის შეჯამება

პირველი ინსტანციის სასამართლომ სარჩელი დააკმაყოფილა, რაც მოპასუხემ გაასაჩივრა. სააპელაციო სასამართლომ გადაწყვეტილება გააუქმა და უარი თქვა მოთხოვნის დაკმაყოფილებაზე. მეორე ინსტანციის სასამართლოს გადაწყვეტილება მოსარჩელემ სადავო გახადა იმაზე მითითებით, რომ სასამართლოს მხედველობაში უნდა მიეღო სკ-ის 92-ე მუხლი და დადებული ნასყიდობის ხელშეკრულების პირობა ნებაზე დამოკიდებულად ჩაეთვალა. მისივე დასაბუთებით, მოპასუხეს არ ჰქონდა ნივთის შეძენის ნება და მისი ნივთზე მესაკუთრედ რეგისტრაცია არ უნდა მიჩნეულიყო სხვა შესრულების მიღებად სკ-ის 428-ე მუხლის გაგებით.

უზენაესმა სასამართლომ დააკმაყოფილა საჩივარი, სადავო ნივთი მოსარჩელეს მიაკუთვნა და მასზე მოპასუხის იპოთეკა დაადგინა. საკასაციო სასამართლომ ნასყიდობის ხელშეკრულების პირობა არ ჩათვალა ნებაზე დამოკიდებულად სკ-ის 92-ე მუხლის გაგებით, არამედ მიიჩნია თვალთმაქცურ გარიგებად, სკ-ის 56-ე მუხლის მიხედვით. მისი პოზიციით, მხარეებმა ნასყიდობით იპოთეკის ხელშეკრულება დაფარეს. სასამართლოს დასაბუთებით, გამომდინარე იქიდან, რომ მათ დაიცვეს სკ-ის 311¹ მუხლით დადგენილი ფორმა, რეალურად დადებული იპოთეკა ბათილი არ იყო და დასაშვებად ჩაითვალა იპოთეკის მომწესრიგებელი ნორმების ამ ურთიერთობაზე გავრცელება. უზენაესმა სასამართლომ გაიზიარა მოსარჩელის პო-

ზიცია სკ-ის 428-ე მუხლთან დაკავშირებით: დაუშვებელია საკუთრების უზრუნველსაყოფად გადაცემა ჩაითვალოს სხვა შესრულების გზით ვალდებულების დაკმაყოფილებად.

III. კომენტარი

ფაქტობრივი გარემოებების მიხედვით, პირველი ვაჭარი თავს ვალდებულად თვლიდა, აენაზღაურებინა ის ქონებრივი დანაკლისი, რომელიც მისმა შერჩეულმა მესამე პირმა მეორე ვაჭარს მიაყენა. აღწერილი არ ქმნის არც სახელშეკრულებო და არც დელიქტური ზიანის ანაზღაურების შემადგენლობას: რელატიური ურთიერთობით არ დაკონკრეტებულა სახლო და გულისხმიერი მესამე პირის საქმიანი ურთიერთობებისთვის შეთავაზების ვალდებულება და ასეთ შუამავალთან მეორე ვაჭრის დაკავშირება დელიქტური გაგებით მართლსაწინააღმდეგოდ არ ითვლება შესაბამისი დამცავი ნორმის არარსებობის გამო.² ამ შემთხვევაში საერთოდ არ დგება სამოსამართლო სამართლით საგამონაკლისოდ შექმნილი ინსტრუმენტების (მესამე პირის ზიანის ლიკვიდაცია, ხელშეკრულება მესამე პირის დამცავი ეფექტით, სუფთა ქონებრივი ზიანი)³ გამოყენების საკითხი. დასახელებული საშუალება შეიქმნა ისეთი შემთხვევების მოსაწესრიგებლად, როდესაც დაზარალებულს ადგება ზიანი მისი აბსოლუტური სიკეთის ხელყოფის გარეშე და, ამასთან, არ არსებობს ნორმა, რომელიც აკრძალავდა სხვისი ქონების ამგვარ შემცირებას. გამოსავლის მოფიქრების აუცილებლობა გამოიწვია სწორედ იმან, რომ პირს ასეთ შემადგენლობაში არ გააჩნია არანაირი სამართლებრივი საშუალება საკუთარი ინტერესის დასაცავად: სიკეთის ხელყოფა და ქონებრივი დანაკლისი ერთმანეთსაა აცდენილი (სხვადასხვა სუბიექტთან იჩენს თავს) და დაზარალებულს არ აქვს ზიანის ანაზღაურების მოთხოვნის უფლება. ამგვარ

² რუსიაშვილი/ეგნატაშვილი, კაზუსები კანონისმიერ ვალდებულებით სამართალში, 2016, 199-200.

³ რუსიაშვილი, „სუფთა ქონებრივი ზიანი“ – გულისხმიერი ქცევის ვალდებულების თუ დამცავი ნორმის დარღვევა?, შედარებითი სამართლის ქართულ-გერმანული ჟურნალი, 3/2019, 2 და შემდგომი გვერდები.

აცდენასა და საგამონაკლისო ინტრუმენტებზე მსჯელობა აბსურდული იქნებოდა მოცემულ საქმეში, რადგან მოპასუხეს აქვს სახელშეკრულებო მოთხოვნა მისი კონტრაჰენტის წინააღმდეგ. ამდენად, პირველი ვაჭარი არ იყო ვალდებული მესამე პირის მიერ მიღებული ზიანის ანაზღაურებაზე.

ვალის აღიარება, რომელიც მოპასუხემ არაერთხელ ახსენა პირველი ვაჭრის ვალდებულების საფუძვლად, კაუზალური ბუნებისაა, რადგან ფაქტობრივი გარემოებებით არ იკითხება, რომ მხარეებს ახალი ვალდებულების შეთანხმება სურდათ. უფრო სავარაუდოა, რომ მათ ურთიერთობის მონესრიგების მიზანი ამოძრავებდათ.⁴ კაუზალური ვალის აღიარების ნამდვილობის მხარეთა შორის არსებულ ურთიერთობაზე დამოკიდებულების გამო, მოცემულ შემთხვევაში პირველი ვაჭრის ვალდებულება ვერც ვალის აღიარებას (რომელიც ამ დამოკიდებულების გამო სამართლებრივი ძალის არმქონეა) დაეფუძნებოდა. ვალის აღიარების აბსტრაქტულად ჩათვლის შემთხვევაშიც კი, პირველ ვაჭარს ექნებოდა ვალის აღიარების უსაფუძვლო გამდიდრების დანაწესების მიხედვით დაბრუნების უფლება.⁵

საკასაციო სასამართლომ ნაწილობრივ სწორად შეაფასა ნასყიდობის ხელშეკრულების ბათილობის საკითხი. მართებულია მოსარჩელის პოზიციის უარყოფა სკ-ის 92-ე მუხლთან დაკავშირებით, რადგან ნებაზე დამოკიდებულად მხოლოდ ის პირობა უნდა ჩაითვალოს, რომლის სისრულეში მოყვანაც მხოლოდ მხარის ნებას შეუძლია. მოცემულ შემთხვევაში საკუთრების მსესხებლისთვის დაბრუნების შედეგს დააყენებდა კრედიტორის დაკმაყოფილების ნებისმიერი საშუალება.⁶ თუმცა ნასყიდობის ხელშეკრულება, რომლითაც დაფარულია მოთხოვნის უზრუნველყოფის სამართლებრივი შედეგი, სასამართლოს სწორი პოზიციის მიხედვით, ბათი-

ლია სკ-ის 56-ე მუხლის მიხედვით და მის მაგივრად გამოყენებული უნდა იყოს დაფარული გარიგების მომნესრიგებელი ნორმები. თავის მხრივ, დაფარული გარიგება ნამდვილი, მათ შორის, შესაბამისი ფორმით დადებული უნდა იყოს.⁷ სწორედ დაფარული გარიგების ფორმად დაუცველობა ხშირად წარმოადგენს სასურველი სამართლებრივი შედეგის დაუშვებლობის გამომწვევ მიზეზს.⁸ სასამართლო ზუსტად იმავე მიზნებისთვის უთითებს სკ-ის 311¹ მუხლზე, თუმცა მხედველობიდან რჩება სკ-ის 289 I¹ 1 მუხლი, რომელიც სესხიდან გამომდინარე მოთხოვნის უზრუნველყოფისთვის სავალდებულო სანოტარო ფორმას ადგენს. სკ-ის 289 I¹ 2 მუხლი აზუსტებს სანოტარო მოქმედების შინაარსსაც კი. ამდენად, საკმარისი არ იქნებოდა მხოლოდ წერილობით დადებული გარიგების წარდგენა და მარეგისტრირებელი ორგანოს წინაშე მისი ხელმოწერა იმისთვის, რომ სასამართლოს მიერ იპოთეკის სადავო ნივთზე დადგენა დასაშვებად ჩათვლილიყო.

ნინო ქავჭავაძე

► 2.1 - 11/2020

დასაქმებულის გათავისუფლება სანარმოს რეორგანიზაციისას

რეორგანიზაცია, თავისთავად, არ წარმოადგენს შრომითი ხელშეკრულების შეწყვეტის საფუძველს, თუკი იგი გამონვეული არ არის ობიექტური გარემოებებით და თუკი რეორგანიზაცია აუცილებელს არ ხდის სამუშაო ძალის შემცირებას.

საქართველოს შრომის კოდექსის 37 I ა) მუხლი (ამჟამად მოქმედი რედაქციის 47 I ა) მუხლი)

⁴ Habersack, in Münchener Kommentar zum BGB, 7. Aufl. 2017§ 781, Rn. 3.
⁵ იქვე, Rn. 2.
⁶ პირობადებული საკუთრებისთვის (რომელიც უზრუნველყოფი საკუთრების შებრუნებული კონსტრუქციაა) იხ. რუსიაშვილი/სირდაძე/ევგენაშვილი, სამართალი, კაზუსების კრებული, 2019, 175. სანივთო

⁷ ჭანტურია, სამოქალაქო კოდექსის კომენტარი, წიგნი I, 56-ე მუხლი, მე-20 ველი.
⁸ Bölling, WiRO 2004, 35.